

Victoria Dragu Dimitriu

Cu doamna
Rodica Filip von Becker
despre

*Bucureștii sculptorului
Emil Wilhelm von Becker*

EDITURA VREMSEA
BUCUREȘTI
2019

T

- Târgul Moșilor 49
 Teatrul Evreiesc de Stat (Barașeum) 82
 Teatrul Foarte Mic 53
 Teatrul Național 35, 36, 317
 Televiziunea Română 206
 Terasa Cuza Vodă 328
 Terasa Oteteleșanu (Matei Millo) 34
 Tinerimea Artistică 214
 Tuneluri 198
 Turnverein 237

U

- Ulița Colței (vezi bulevardul) Unionea Artiștilor Plastic (UAP) 208, 268

- Universitatea București 56, 58, 151
 Secțiunea Fizico-Matematici 57, 58
 Rectoratul 56
 Palatul Nou 58
 Universitatea Națională de Arte (Institutul Grigorescu) 139, 303
 Uzinele Dobrești și Arcuda 107

V

- Văcăreștii 194
 Vechea Mitropolie 50
 Vechea Monetărie a Statului 142
 Vila Huyer (Flora) 245
 Vila Liniștea 62
 Vila Minovici 46, 102, 148, 311, 319, 327

Cuprins

Darurile Bucureștilor	7
Casa din strada Bateriilor 50.....	9
Familia Faust.....	18
Casa Becker. Atelierele.	25
Ani, lucrări și povești	34
Sanctuarul	91
Relațiile cu familia Regală.....	100
Casa Becker. Povești de familie.....	113
Poveste în poveste. Dietrich pieptănaru	
și fiica generalului Bem	116
Becker-Baum	126
Casa Becker	148
O activitate medalistică prodigioasă	159
Atelierul lui Șerban Filip von Becker	179
Casa Becker	185
Plecarea din strada Bateriilor	194
Becker-Baum	227
Alte povești de familie	235
Copiii Becker	246
Verile la Bușteni. Ultima vacanță.....	271
Anii războiului	286
Casa Becker în anii '50	289
În grădină, cu doamna Dana Filip von Becker	308
Arte majore, statuile	320
Încheiere.....	344
Indice de nume	345
Indice de locuri	356

Darurile Bucureștilor

M-a tulburat întotdeauna felul în care își taie calea spre noi poveștile Bucureștilor. Cineva zărește din goana troleibuzului un nume încrustat pe o placă de marmură, la un colț de stradă, și povestea își găsește de îndată locul în saga unei familii; altcineva recunoaște în mulțime un profil, asemănător cu al unei ființe iubite, pierdute demult, și șoapta devine strigăt ascuțit; un domn se apleacă asupra unei cătelușe rătăcite pe stradă și o trecătoare, din întâmplare pe acolo, își oferă ajutorul, o sută de povești vor înflori din crâmpeiul acelei clipe; un prieten vechi te caută în înghesuiala unui vernisaj, să-ți comunice un fapt important; cineva a uitat tot și se străduiește să-și deștepte amintirile; altcineva întinde o mâna, sprijinindu-te să cobori câteva trepte în timp; undeva se deschide o poartă și întâmplările locului tășnesc năvalnic din ziduri; o carte necitită lasă să cadă un petic de hârtie cu o adresă; un telefon îți deșteaptă emoții stinse demult. Descifrezi, scrijelită în piatră, pe postamentul unei statui, îngropat între crengi de măceș și spini, semnatura unui artist. Istorioara tresare prin bucoavnele vechi, la bibliotecă, primul volum, luat în mâna absolut la întâmplare, îți furnizează, neașteptat, detalii sublime.

Povestea pare că și început a se depăna, se stabilesc repele, urzeala e pregătită, băteala abia așteaptă să-și împletească culorile printre firele întinse. Apoi undeva se rupe o ață de păianjen, se rostogolește un bob de mac, cineva se teme că va deștepta adevăruri primejdioase, dureri împietrite, suspiciuni

adormite, și povestea se curmă. Trebuie să ai noroc, trebuie să te grăbești, altfel aurora boreală clipește și se stinge pentru totdeauna. Sau dimpotrivă, povestitorului îi vin în ajutor alte glasuri, istorile se amestecă, cărțile se deschid exact la pagina care îți confirmă legenda, din cufere vechi ies la iveală teancuri de documente, povestea de familie devine act în regulă, cu număr de înregistrare și stampilă, amintirea vagă se năpustește materializată dintr-o fotografie înțepenită de jumătate de veac între două sertare ale scrinului încrustat, craniul de pe biroul medicului apare în tabloul de deasupra bibliotecii, pictat în anii 1920, cutia muzicală mai cântă încă, învârtind caruselul cu privighetori de aramă, îți poți trage pe brațe mănușile albe de bal, lungi până la umeri, de la 1881, ale nașei contese, îți poți plimba degetele înfiorate pe efigia trandafirie, modelată în lut, a miciei prințese care nu a trăit nici patru ani. Poți prelua, fără voie, toată sfâșierea sfârșitului ei, îți poți pierde respirația de durere auzind glasul mamei șoptind cuvintele biblice: *Nu o plângеți, ea n-a murit, ea doarme.* O scrisoare veche, de fapt o ciornă rămasă din întâmplare prin dosarele familiei, adresată cuiva care a citit-o, transcrisă și timbrată, acum aproape o sută de ani, îți povestește cum se montează coloanele măiestru restaurate ale bisericii cantacuzine din curtea palatului Cotroceni. Sau cum se poate afla în însuși chipul fiicei tale modelul ideal pentru a înfățișa în piatră înțelepciunea, grația, hărnicia și seninătatea. Crezi că retrăiești emoțiile, revelațiile altora, descoperi rosturile rătăcite, căutările, izbânzile, tristețile de demult. Totuși, nu poți să afli totul, pas cu pas, nu îți-ar ajunge timpul tău pentru a retrăi timpul altora. Nici nu există retrăiri. Dar poți spera să zugrăvești o clipă.

De foarte mulți ani îmi doream să aflu povestea inscripției de pe muchia unui postament de vas ornamental, o descifram la întâmplător, în Grădina Icoanei: *Sculptor Emil Becker, strada Bateriilor 50.* La început, literele cioplite în piatra artificială abia se mai întrezăreau, apoi cineva a lustruit cu finețe fațeta îngustă, a curățat cu grijă lichenii înflorîți în calcaruri și literele

parcă au ieșit la suprafață din timpul trecut. De câte ori aveam drum pe acolo, îmi spuneam: strada Bateriilor nu mai există, unde se va fi ascunzând povestea? Nu se poate să nu existe undeva... Si într-o zi, fiul meu cel mare, Andrei, fără să-mi bănuiască nostalgiile, mi-a depănat surâzând un fel de basm modern. Una dintre colegele lui, o foarte frumoasă doamnă, îl întâlnise pe internet pe acela care avea să se dovedească alesul inimii sale... Se căsătoriseră și locuiau undeva în raza Foișorului de Foc, într-o casă cu grădina potopită de arbori și plină de statui, unde mirele se străduia să reînvie duhul unei alte vechi clădiri, distruse în demolările din anii '80, în urgia ce lovise dealurile de pe malul drept al Dâmboviței. Casa aceea fusese a străbunicului lui, un mare sculptor. Iar strănepotul se numea Șerban Filip von Becker...

Casa din strada Bateriilor 50

Pentru mine, a intra în casa sculptorului Emil Wilhelm Becker, aflată în mult chinuitul cartier Uranus, pe strada Bateriilor, care nu mai există, a însemnat să sun la o poartă dintr-un cu totul alt cartier, aproape de Foișorul de Foc și de Calea Moșilor, pe strada Iancu Căpitanu. Acolo s-a strămutat universul artistului bucureștean, în anul 1983, când o țesătură superbă de uliți (Cazărmii, Lăzureanu, Alexandru Orăscu, Meteori, Miracolelor, Fenix, Salvatorului, Arionoaiei, Bateriilor, Schitul Maicilor și multe altele încă) a dispărut sub buldozere. Acolo și-a găsit un refugiu, în măsura în care un univers poate migra, casa de poveste, una dintre operele artistice ale marilor creatori. Familia sa și-a adunat puterile, înfruntând urgiile vremii, și a reușit să salveze, element cu element, pas cu pas, și lucrurile care știu să vorbească, și duhul adunat în fibra lor. Doamna Rodica Filip von Becker, nepoata de fiică a lui Emil Wilhelm Becker, m-a întâmpinat și m-a ascultat cu un surâs inspirat, luminos, în odaia străjuită de dantelăria înflorată a

— Am putea începe în multe feluri, doamnă Becker, evocarea artistului care a dăruit Bucureștilor statuia *Avântul țării* și i-a împodobit cu ornamente unice, încărcate de simboluri, clădirile cele mai elegante ale primei jumătăți de secol XX, dar dumneavoastră și numai dumneavoastră puteți, dintr-o perspectivă unică, povesti cum a fost, e perspectiva nepoatei, a fetiei care a trăit în aceeași casă cu bunicul ei, care a avut îngăduință să fi intre în birou și în atelier, să îl vadă lucrând, să-l audă povestind, să învețe de la el cum e viața pe pământ.

— Deși sunt peste șaizeci și cinci de ani de când bunicul meu, sculptorul Emil Wilhelm Becker, a părăsit această lume, eu îl simt prezent prin spiritul său și sper să mă ajute în această încercare de reconstituire a vieții sale. Pentru mine, el a fost un monument. Toată copilăria și adolescența mi-au fost marcate de personalitatea lui. Mă impresiona voința lui puternică și ambiția pentru realizarea lucrului propus. De mică am vrut să fiu ca el, l-am venerat și am priceput, cât am putut eu la vîrsta aceea, capacitatea lui de creație, care m-a impresionat extraordinar. Și eram copil destul de mititel și-i spuneam: *Otata, tu ești un geniu!* Eram pătrunsă de ce-i spuneam și convinsă că aşa este. Pentru mine, era măreț nu în primul rând în ceea ce privește relațiile de familie. Poate că, în general, bunicii sunt descriși diferit, mai bunuți, mai drăguți, că merg cu copiii în parc să-i plimbe, că le iau prăjituri, însă bunicul meu nu a fost în acest fel. Mă ducea la concertele de orgă de la Biserică Evanghelică, ținea să-mi completeze educația muzicală primăvara acasă, cu lecții de pian. Se pare că eram dotată cu talent, Otata și-ar fi dorit să devin pianistă. Dar n-a fost să fie, au venit peste noi ani grei, anii de după 1944, și am fost nevoită să renunț. Frigul polar din casă, mâinile mele înghețate, frica de viitor, sărăcia care ne-a lovit mi-au întrerupt studiile.

— Ați trăit lângă bunicul dumneavoastră și vremuri bune și vremuri cumplite.

— Da, vremuri grele, amenințătoare, distructive, și le va veni rândul să le evoc. Acum, înainte de orice, aş vrea să îl amintesc pe bunic, aşa cum îl vedeam cu ochii unui copil fericit, iubit de toată familia. A fost, în primul rând, un om destul de sever, disciplinat, organizat, ținea foarte mult la punctualitate, la corectitudine. Și trăsăturile asta a încercat să mi le insufle mie, dar și bunicii, soția lui, Omaha. Îmi aduc aminte că odată, când eram la Bușteni, am făcut nu mai știu ce pozna, probabil am întârziat la masă, și Otata m-a pedepsit închizându-mă în camera mea. Eu, însă, am fugit pe fereastră, iar Otata s-a supărat foarte tare și a vrut să mă trimîtă, ca pedeapsă, înapoi la București. Împreună cu Omaha. Părea neîndupăcat! Am vărsat multe lacrimi până am fost iertată. Vedeam cât de mult ține la ordine și disciplină Otata, mai ales când eram împreună în vacanță, la Bușteni, unde stăteam mai mult timp împreună, dar și la București, unde locuiam în aceeași casă din strada Bateriilor 50. Numai că la București el muncea tot timpul și-l vedeam mai puțin.

— Îl vedeați, însă, de foarte aproape.

— Da, așa. Deși era mereu foarte ocupat cu treburile lui, îmi acorda toată atenția, când i-o ceream. Eu, de exemplu, îl știam întotdeauna la birou, așezat în fața unui teanc de albume, de reviste, de gravuri sau de planșe, și imaginea asta mi-a rămas în minte până azi. Avea aprinsă lampa de birou și se uita cu lupa la monede și medalii vechi, le întorcea pe toate părțile, le privea atât de concentrat, că nu vedea nimic în jur. *Ce faci tu, Otata?* îl întrebam eu. Și el răspundea scurt: *Studiez!* Toată viața lui a studiat. Am și aici, la București, am și în biblioteca de la Bușteni albumele lui cu marii pictori. De fapt, cărțile mele cu povești acestea au fost, albumele cu lucrările marilor pictori și sculptori. Velázquez, Rembrandt, Michelangelo.

— Vă explica, vă povestea despre ei?

– Mă ținea pe genunchi, să mă uit în albume, le răsfoiam împreună, îmi mai și povestea! Știți cum îmi spunea el mie? *Puricelul meu!* Parcă-i aud glasul: *puricel!* Uneori jucam tablă sau șah și povestea. Pe urmă îmi dădea hârtie și creion să desenez, iar el citea mai departe. Îmi dădea niște foi mari de bloc, era o hârtie *Ursus*, făcută la fabrica de la Bușteni. Eu începeam să desenez *mirese și miresoi*, aşa le spuneam, și Otata își vedea liniștit de ale lui. Îmi plăcea foarte mult că îmi povestea și despre voiajele pe care le făcea în străinătate, pentru că el a colindat aproape întreaga Europă. Cu Omaha, e adevărat. Dar mergea și singur foarte mult. Pentru că a lucrat la Mausoleul de la Liège, știți, în Belgia. A câștigat premiul care l-a desemnat ca realizator al sarcofagului Eroului Necunoscut Român, și astfel a putut să-și lege numele de *această operă în veci nemuritoare*, cum se afirma în gazeta *Viitorul* din 17 iulie 1936. Această împrejurare i-a prilejuit o serie întreagă de călătorii. Acolo mergea singur. Sarcofagul era sculptat într-un bloc de marmură albă de Transilvania, în stil romano-bizantin, și cântarea 6000 de kilograme. Pe ecuson sunt trecuți anii războiului: 1916-1919. Pentru că România a intrat în război la 16 august 1916 și a luptat până în toamna lui 1919, contra trupelor ungare ale lui Béla Kun, până când capitala, Budapesta, a fost cucerită, Béla Kun a demisionat și regimul communist care se instalase a fost desființat. Abia atunci, la 14 noiembrie 1919, ostașii români au putut porni spre casă.

– Sarcofagul pentru *Memorialul Eroilor Primului Război Mondial* fusese lucrat acasă, la București?

– Așa, acasă! Când a fost dus acolo sarcofagul sculptat de el, cu trenul, bineînțeles, Otata și-a luat un sezlong, s-a suit în vagonul de marfă, lângă lucrarea lui, și nu s-a clintit de acolo tot drumul, timp de șapte zile, ca s-o păzească, să supravegheze manevrele hamalilor și, mai ales, s-o așeze cu propriile mâini la locul definitiv. Sarcina lui fiind îndeplinită, artistul s-a întors acasă fără să mai aștepte onorurile inaugurării, care au avut loc mai târziu. Am aici fotografia lucrării, Otata o ținea

pe peretele din birou și, aici, am pus-o și noi la fel, e o fotografie făcută în momentul când sarcofagul a ajuns acolo și a fost instalat pe locul pregătit pentru el. Vedeti, deasupra lui este desfășurat steagul României, cu Stema Regală, și mai este și o candelă. În perete, în dreptul sarcofagului, este o nișă, închisă cu o ușă metalică, ce lasă să se vadă trei imagini-simbol, Stema Regală și, cred, două icoane. Fiecare țară aliată, Franța, România, Spania, Grecia, Marea Britanie, Italia, Polonia și Rusia, își avea monumentul ostașilor ei, cripta ei. Unele părți din marele monument au fost plasate și afară, sub cerul liber, unde erau biserică și un turn de 75 de metri, monument laic, având la picioare clădirea cu criptele.

– Capela nu era încă terminată în momentul acela, pe căt se vede în fotografie.

– Așa e! Fotografia este făcută spre sfârșitul lucrărilor. Vedeti, la picioarele sarcofagului este așezată Coroana Regală, iar în lungul scrierii, pe capac, o spadă aurită, cu mânerul în cruce și cu inițialele Regelui Ferdinand în centru. Modelul ei se află în casa noastră, în sufragerie, e fixată pe unul dintre lambriuri, lângă şemineu. Mi-a spus bunicul că înăuntrul sarcofagului e pământ adus din toate regiunile țării noastre și câte puțin pământ al unora dintre țările aliate.

– Prin ce ani se ocupa Emil Becker de *Memorialul European de la Liège*?

– Nu știu exact, pe la sfârșitul anilor '30, din 1936 avem noi un extras din *Gazette de Liège* despre lucrarea bunicului, dar am auzit că, de fapt, lucrările nu s-au terminat niciodată de-a binelea, conform proiectului inițial.

– Oficial este denumit *Memorialul Interaliat de la Cointe*.

– Exact. Un an mai târziu, în 1937, când Otata lucra la cele două medalii legate de inaugurarea *Memorialului*, comandate lui, Regele Leopold al III-lea l-a primit pe sculptor, care i-a prezentat machetele având pe revers chipurile Regelui Carol I și al Regelui Leopold. Când vom trece în revistă machetele și fotografiile de lucrări o să revenim asupra lor. Îmi plăceau

nespus amintirile lui de la Liège, le ascultam cu ochii închiși ori de câte ori îmi povestea, la cererea mea, despre Prințesa de Merode, pe care o întâlnise cu ocazia lucrărilor de la *Monumentul Interalliat*, ea făcând parte din Comitetul de Inițiativă, ca Președintă. Otata se bucurase de prețuirea ei, prințesa fiind cucerită de erudiția și de talentul lui artistic. De aceea îl invitase la receptiile oferite la reședința ei și cum eu, ca toate fetițele din vremea mea, adoram poveștile cu prinți și prințese, nu mă mai săturai ascultându-l vorbind despre o prințesă adevărată și parcă îl vedeam pe bunicul meu în ținută de ceremonie, întâlnind lumea elegantă a acelor reuniuni. Otata îmi aprinsese fantezia și cu un cadou special, o hermină cu ochișori de sticlă pe care o purtam cu multă mândrie, aşa cum Obama și mama își purtau vulpile. O mai am și astăzi, s-a păstrat bine. Văzussem în poze herminele prințeselor din povești, le spuneam tuturor: *Uite ce mi-a adus Otata din Belgia!*

– Un dar încântător pentru o fetiță mică, îndrăgostită de prințese!

– Toate darurile de la bunicul meu mă încântau, să știți. Iar Prințesa de Merode, vizitată de Otata la reședința ei, era pentru mine personaj de vis. Am și o adresă a prințesei, de pe plicul venit din Bruxelles, 213, Avenue Louise. Din acestea toate au rămas doar cuvintele ei de prețuire scrise pe spatele fotografiei lucrării lui Emil Becker, Sarcofagul Românilor de la Liège, și semnate *Princesse de Merode*. Această mărturie o păstrez cu pioșenie și cu părerea de rău că cerneala a fost decolorată de timpul trecut de atunci, peste 60 de ani. Cred că adresa din Avenue Louise nu este a reședinței Merode, ci a Comitetului pentru *Mémorial Interallié*, pentru că am găsit-o și în dreptul numelui baronului Trostenberg, Secretar General al Comitetului, pe o notă unde se află și numele arhitectului Joseph Smolderen, cu adresa lui din Bruxelles, 37, Rue Washington. Dar să mă întorc la relatările bunicului despre călătoriile lui prin lume. Îmi descria în amănunt hotelurile la care trăgea. Nu erau aşa cum sunt în ziua de astăzi, cu patru stele, cu cinci

stele. Nu luxul conta în primul rând pentru bunicul. El alegea hoteluri cu tradiție, unde poposise să în timp mari personalități ale lumii. Numai acolo se ducea. Și era un prilej să-mi povestescă despre un scriitor sau un artist sau despre un om politic. Îmi descria diferite detalii de arhitectură, de ornamente, simplu, ca pentru mine. Îmi dădea amănunte pitorești. Își amintea, de exemplu, că la Londra, la intrarea unui hotel cu o veche tradiție, oaspeții erau întâmpinați de un portar-halebardier în costum de epocă. Pentru mine, detaliile acestea erau încântătoare, îmi plăcea grozav să-l ascult, eram extaziată. Îmi plăcea și când îmi descria bagajele lor, numeroase geamantane, cufere, cutii pentru pălării, precum și nelipsita pungă cu cocoșei de aur, pentru cheltuielile de drum. Acestea erau temele poveștilor lui pe când mai eram încă un copil mic. Până pe la începutul anilor '40. Mai târziu, în adolescență, a început să-mi vorbească mai mult despre familie, despre numeroșii Beckeri pictori, gravori și chiar sculptori, despre cei pasionați de istoria artei sau de istoria religiei, autori ai unor studii importante, despre pasiunile lor de colecționari, de numismați. Însă timpuurile se schimbaseră. Bunicul povestea cu grijă, cu reținere, dar convins că trebuie să îmi cunosc înaintașii.

– Erați singurul copil din familie?

– Eram prima nepoată. Dintre frații mamei, numai Willy a avut copii, mai târziu, doi băieți. Emil, nu. Otata, v-am spus, era foarte ocupat, dar când avea o clipă liberă, seara, fiind acolo, sub ochii mei, îl căutam și mai urma o poveste...

– Așa se desfășurau serile în strada Bateriilor. Am mai scris, doamnă Becker, despre acest cartier dispărut, despre o casă aflată pe strada Bateriilor 28, la colțul cu Intrarea Iuliu Roșca, despre o alta, de la numărul 26... Case ale familiei scriitorului Petre Dulfu. Nora sa, doamna Eftimia Dulfu, mi-a evocat casele și cartierul. Mă bucur să revin pe această stradă cu desăvârsire și de pe fața pământului, pentru a evoca o mare personalitate a artei românești, pe sculptorul Emil Wilhelm Becker, pentru a pomeni și strada, ca pe cineva foarte drag și pierdut...

– Pe strada Bateriilor 28, da, puțin mai sus, mai spre începutul străzii. Nu am cunoscut familia Dulfu direct, dar, bineînțeles, auzisem de ei. În strada Bateriilor, acolo m-am născut, în casa din strada Bateriilor 50. și mama mea, Elsa Otilia, se născuse acolo, și fiul meu, Șerban, la fel. Vă pot spune că de copil eram foarte mândră de casa mea și conștientă de originalitatea și de frumusețea ei. Cu tot ce s-a mai construit de-a lungul anilor, cu adăugirile făcute de Otata, ajunsese să aibă vreo douăzeci de camere. Fiecare cu rostul și personalitatea ei. La început, Otata, Omama și părinții mei au locuit în aceeași casă, cea cu foișorul dinspre stradă, de Otata făcut, apoi, prin 1940, Otata și-a amenajat în spate, în fundul curții, un apartament pentru el și Omama, dar sigur folosea în continuare biroul lui obișnuit, din care intra în ateliere, și toate camerele de jos. Holul, saloanele, sufrageria, sera erau locurile unde se întâlnea toată familia. Nu exagerez dacă vă spun că avea ceva de castel medieval casa noastră. Sufrageria era mobilată în stil muntenesc. Fumoarul, în stil moldovenesc. Aveam două nișe cu arme vechi, iatagane, pistoale cu cremene, teci de pumnale. Piese din costumele naționale, etalate pe câte un perete, printre covoare românești, lucrate de mâna, la război, cu motive tradiționale, puse prin toată casa, pe divane, pe pereți și pe podele. Scaune cioplite cu motive populare și jilțuri la fel. Arcade susținute de coloane sculptate, între camere, tavanele, fiecare cu meșteșugul lui, unele cu grinzi cioplite, altele, cum era cel din biroul bunicului, cu arcade în ogivă... Fiecare tavan arăta altfel, unele, sus, la etaj, albe și netede, altele, cele de jos, adevărate dantelării de stucatură. În hol erau niște modele superbe. Nu a putut fi demontat tavanul acela, s-a sfărâmat. La fel, tavanul din salon, o dantelă de stucatură, o splendoare, nu s-a putut desface nimic... S-a sfărâmat cu totul. Tavanul sufrageriei, cu bârne din stucatură, a fost salvat, cumva l-am desfăcut piesă cu piesă și se află în garaj, așezat cu grijă.

– Bârnele nu erau din stejar?

– Din ghips. Dar imitați stejarul, erau vopsite în culoarea lemnului de stejar. și lămpile erau o risipă de fantezie. Din cristal, din metal, din stucatură, Art Nouveau, Art Déco, clasice, după anii în care fuseseră confecționate. Holul era luminat de un frumos candelabru bisericesc vechi, din alamă, cu șase brațe cu lumânări. Când era nevoie se aprindeau și aplicele cu două brațe de la baza arcadei. Salonul cel mare era luminat de un candelabru delicat din cristal de Murano, prins în tavan în mijlocul rozetei, după moda vremii. Salonașul beneficia de lumina unui alt candelabru vechi, bisericesc, mai mic, cu numai patru brațe, care aurea măsuță rotundă cu furnir de trandafir, reflectându-se în oglinda de deasupra șemineului. Întreaga ambianță era de factură clasică. Îmi plăcea că acolo ascultam noi muzică, fie imprimată pe discuri, fie interpretată la pian de muzicanțele familiei. În 1906 casa avea instalație cu gaz aerian, lămpile erau prevăzute cu tuburi prin care erau alimentate. Erau aprinse seara cu chibriturile. Deasupra șemineului, Otata pusese Stema Țării, ca pe un blazon al casei. La Bușteni mai păstrează o lampă de tavan din casa bunicilor, mică, decorată cu tuburi din sticlă, care fuseseră cu gaz aerian. Fiul meu i-a pus un bec, a adaptat-o, mă bucur mult seara când o văd aprinsă, chiar dacă cele mai multe tubulețe s-au spart în cursul sutei lor de ani, și mă gândesc cum arăta pe vremea lor... Când m-am născut eu toate lămpile erau electrice, dar mi se tot povestea. În copilărie mă impresiona mereu, deși o priveam zi de zi, lampa din seră, un vultur mare cu aripile desfăcute în zbor. Ducea în cioc două ramuri și acolo erau montate becurile. În casa aceea și-a gândit și și-a făurit întreaga operă Otata, acolo și-a avut faimosul lui atelier, mai exact atelierele, pentru că în timp au fost mai multe în curtea noastră. Eu am apucat, de fapt, unul singur dintre cele trei-patru pe care le-a avut, unele aflate chiar lângă biroul lui. Se intra, direct din biroul lui, în primul atelier, o încăpere foarte mare, urmată de alte trei, concepute de el, pentru că Otata avea și studii de arhitectură.